

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1927 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om utvidgad rätt till stamboksföring av svin.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade lika lydande motioner, nämligen nr 70 i första kammaren av herr *Linders* och nr 109 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan omarbetning av nu gällande reglemente för premiering av svin, att inom hushållningssällskaps område, där avkastningskontroll å suggor genomförts under anlåtande av kontrollföreningarnas assistenter samt ställts under samma ledning och inspektion som dessa, stamboksföring av avelsdjur genom svinpremieringsnämnden må äga rum hos ägare, deltagande i ovannämnda avkastningskontroll under förutsättning, att samtliga avelsdjur inom besättningen äro av sådan beskaffenhet, att de kunna införas i riksstamboken över avelssvin.

Stamboksföringen av avelssvin ingår såsom ett led i de åtgärder till höjande av landets svinavel, vartill riksdagen alltsedan 1912 beviljat anslag. Dessa åtgärder innefatta i övrigt premiering av avelssvin, bidrag till svinavelsföreningar samt understödjande av avelsstationer. De statliga utgifterna för berörda ändamål utgå från det under nionde huvudtiteln upptagna anslaget till befrämjande av svinaveln i allmänhet och uppskattas för närvarande till 60,000 kronor för år. Härjämte ha sedan år 1920 anvisats särskilda medel för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin. Sistnämnda anslag, som står till styrelsens för centralanstaltens förfogande, är för innevarande budgetår upptaget med 14,000 kronor. En närmare redogörelse för verksamheten återfinnes under punkt 48 i årets nionde huvudtitel.

De speciella bestämmelserna rörande stamboksföring av avelssvin återfinnas i § 10 av reglementet den 19 oktober 1911 (nr 120) för den med statsmedel understödda svinpremieringen inom riket sådan denna paragraf lyder enligt kungörelsen den 16 mars 1917 (nr 89) och innebära i huvudsak följande.

Genom lantbruksstyrelsens försorg uppläggas riksstamböcker över avelssvin av den stora vita engelska rasen och över avelssvin av förädlad svensk ras, i vilka stamböcker kunna enligt av lantbruksstyrelsen meddelade bestämmelser införas: 1) *avelsdjur* vid av hushållningssällskap upprättade svin-

avelsstationer; 2) *fargaltar* tillhöriga svinavelsförening, inom vars område med statsmedel understödd svinpremiering äger rum, eller medlemmar av dylik förening; 3) *avelsdjur* från sådana besättningar, vilka lantbruksstyrelsen funnit vara av den betydelse för landets svinavel, att styrelsen förklarar avelsdjur från dessa besättningar kunna införas i riksstamboken; samt 4) där Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskap och efter lantbruksstyrelsens hörande finner skäligt att med hänsyn till svinaveins ståndpunkt inom sällskapets område och de därstädes till svinavelns främjande och övervakande vidtagna åtgärder, för hushållningssällskapets område därtill lämna tillstånd, *avelssuggor* tillhöriga svinavelsförening, inom vars område med statsmedel understödd svinpremiering äger rum, eller medlemmar av dylik förening, i sistnämnda fall dock endast under förutsättning att samtliga avelsdjur inom besättningen äro av sådan beskaffenhet, att de kunna införas i riksstambok över avelssvin. Hushållningssällskap, inom vars område med statsmedel understödd svinpremiering äger rum, är skyldigt att hos lantbruksstyrelsen till införande i riksstamboken anmäla avelsdjur, som på grund av bestämmelserna i 2) och 4) här-
ovan blivit av premieringsnämnden därtill godkända. För införande i riksstambok av avelsdjur skall erläggas en inregistreringsavgift av fem kronor för fargalt och två kronor för avelssugga. Denna avgift skall uppbäras av den, genom vilken djuret blivit till införande i riksstamboken godkänt, samt skall oavkortad redovisas till lantbruksstyrelsen, som äger att använda de sålunda influtna medlen till bestridande av de med stambokens förande och utgivande förenade kostnader.

Förevarande motioner åsyfta en utvidgning av rätten till stamboksföring av avelssvin, baserad på en i vissa delar av vårt land införd avkastningskontroll beträffande avelssuggor.

Motionärerna anföra följande motivering.

Såsom ett av de viktigaste hjälpmedlen inom husdjursaveln erkännes allmänt den ordnade stamboksföringen, och de senare årens uppsving inom aveln av de olika husdjursraserna har i allmänhet betingats av en lämpligt ordnad stamboksföring. Såsom riktigt varit har i allmänhet villkoren för stamboksföring anknutits till de därför avsedda djurens egenskaper i härstammings-, exteriör- och avkastningshänseende. Ett bestämt undantag härifrån har emellertid hittills gjorts beträffande stamboksföring av svin, i det att rättighet till dylik stamboksföring enligt gällande premieringsreglementen förbehållits endast vissa djurägare, nämligen medlemmar av svinavelsföreningar samt dem, som erhållit kungl. lantbruksstyrelsens särskilda tillstånd. Detta leder till ganska egendomliga konsekvenser, i det att stamboksförda djur förvärvas av personer, som ej hava rättighet till stamboksföring, dessa djur i fortsättningen ej kunna lämna stamboksberättigad avkomma, till följd varav de, även om de äro synnerligen framstående och väl fylla övriga fordringar för stamboksföring, i fortsättningen undandragas avelsarbetet. Denna principiella oriktighet leder även till betydande praktiska olägenheter, vilka på senare år till och med visat tendens att än mera skärpas. Det är nämligen ej överallt möjligt bilda svinavelsföreningar, och

många intresserade och dugande uppfödare hindras till följd av bristande möjlighet komma i samarbete med likasinnade grannar att aktivt deltaga i det genom stamboksföring bedrivna arbetet till svinavelns höjande. Den under senare år grasserande mul- och klövsjukan, vilken i våra sydliga provinser tenderar att bli permanent, har jämväl åstadkommit en förklarlig och ur vissa synpunkter synnerligen berättigad obenägenhet för avelsföreningar för hållande av gemensamma handjur. Särskilt de mindre uppfödarna försätts genom nu ifrågavarande bestämmelser i ett ogynnsamt läge, i det att särskilt tillstånd för enskild svinuppfödare till stamboksföring av kungl. lantbruksstyrelsen på naturliga skäl ej kan lämnas annat än till sådana, som bedriva svinuppfödning i större omfattning. Bestämmelsens konsekvens blir därför i många fall skapande av monopol för vissa större svinuppfödare, som förut erhållit rättigheten till stamboksföring.

Gällande svinpremieringsreglemente, vilket är av så gammalt datum som den 11 november 1911, är även i övrigt i flera avseenden otillfredsställande, då svinaveln sedan dess i många hänseenden gått framåt, vilka framsteg endast i otillfredsställande grad beaktats vid de partiella ändringar av reglementet, som hittills förekommit. Härvid kan erinras om den avkastningskontroll beträffande suggor, som numera börjat i allt vidsträcktare omfattning genomföras såväl inom som utom vårt land.

I få ord uttryckt är principen för denna avkastningskontroll, att suggans samtliga grisar vägas var och en vid 3 veckors ålder. Den sammanlagda grisvikt, som på så sätt konstateras, kan betraktas som uttryck för suggans produktionsförmåga, ty tiden för grisarnas vägning har med avsikt valts så, att desamma dessförinnan varit för sin utveckling uteslutande hänvisade till från modern erhållen näring. Då man icke hos sugga som hos mjölkkon kan direkt mäta den producerade mjölmängden, måste detta här ske indirekt genom vägning av smågrisarna. I övrigt råder ingen principiell skillnad mellan avkastningskontroll å kor och den å suggor. Ut i kontrollräkenskaperna för de senare ingå vidare uppgift å antalet födda grisar, antalet grisar vid 3 veckors ålder, dessas medelvikt samt vikt å såväl den tyngsta som den lättaste bland grisarna. Det kan därför påstås, att man med stöd av erhållna kontrollresultat kan bilda sig en uppfattning såväl om suggans fruktsamhet, mätt ut i antalet födda grisar, som ock hennes digivningsförmåga, mätt genom grisvikten. Vid avelsarbetet måste nämligen båda dessa egenskaper anses av grundläggande betydelse. Inom vissa, lat vara vaga, gränser belyses även kullens jämnhet genom skillnaden mellan den tyngsta och den lättaste grisens vikt. Sättet för bedömandet av kullens jämnhet kan otvivelaktigt efter hand som erfarenheter göras ytterligare förbättras. Denna egenskap, vilken enligt utförda tyska försök måste anses vara ärftlig, är nämligen för framgång i avelsarbetet av yttersta vikt. Kontrollen utföres av kontrollföreningarnas assistenter och står liksom dessa under konsulentens för kontrollföreningsverksamheten ledning och inspektion. Samtidigt med att grisarna vägas, bli de av kontrollassistenten märkta i öronen, antingen genom tatuering eller medelst klipp enligt gängse märksystem. Då kungl. lantbruksstyrelsen uti den nya poängskala för premiering av fargaltar, som den 10 april d. å. fastställt, delvis lagt resultatet från dylik avkastningskontroll till grund för bedömande av avelsvärdet, får uti detta anses ligga ett erkännande av kontrollens värde för aveln. Vidare må nämnas, att dylik avkastningskontroll redan genomförts inom olika avelsområden av Tyskland, dock att här i allmänhet föreskrivits, att grisarna skola vägas vid 4 veckors ålder. I Finland har därvarande lantbruksstyrelse

beslutat att vid lantbruksmötet i Helsingfors införa bedömning efter avkastning i grisvikt vid 3 veckors ålder å smågrisarna.

Något motsatsförhållande mellan nämnda avkastningskontroll och den under centralanstaltens ledning vid Åstorp genomförda kan icke anses vara för handen. Arbetet vid kontrollstationen vid Åstorp bedrivs nämligen sålunda, att från de olika svinavelsstationerna efter vissa suggor insändas fyra grisar från varje kull, vilka på anstalten gödas under möjligast lika yttre förhållanden och därefter slaktas och bedömas. På sådant sätt anser man sig erhålla ett visst mått på olika svinstammars lämplighet för gödning. Den förut berörda avkastningskontrollen åter avser såsom framhållits suggans fruktsamhet och digivningsförmåga. Så som verksamheten f. n. på enskilda linjer bedrivs, komplettera därför de båda systemen varandra, och det ena kan icke ersättas av det andra. En önskvärd utveckling synes för övrigt vara, att de bästa produktionssuggorna först utpekas genom en kontrollverksamhet sådan som den skisserade, och att därefter dessas avkomlingar å försöksanstalten vid Åstorp underkastas mera detaljerad undersökning av sådana slaktegenskaper. Genom en dylik samverkan kan svinaveln utslutande främjas, och betydande fördelar, i främsta rummet säkrare möjlighet bedöma avelsvinens rätta värde, torde därigenom kunna påräknas.

Då det allmänna genomförandet av avkastningskontroll å suggor för svinaveln skulle komma att innebära ett mycket stort framsteg, synes det synnerligen lämpligt, om denna avkastningskontroll bleve kombinerad med rättigheten till stamboksföring på liknande sätt som redan skett inom nötkreatursaveln med avseende å deltagandet i mjölkavkastningskontrollen. Rättighet till stamboksföring synes därför böra tillkomma dem, som deltaga i avkastningskontroll å suggor. Härigenom skulle jämväl vinnas vissa fördelar med avseende å kontrollen över lämnade härstammingsuppgifters riktighet, vilka på samma sätt som sker inom nötkreatursaveln då skulle kunna fordras bestyrkta av kontrollassistenten. Då strävandet att få så tillförlitlig kontroll som möjligt över dessa uppgifter torde hava varit den huvudsakliga anledningen till de hittills gällande inskränkningarna i rättigheten till stamboksföring av svin, skulle den nu skisserade anordningen på ett även i detta hänseende tillfredsställande sätt kunna avlösa den äldre anordningen.

Enligt vad utskottet inhämtat har Kungl. Maj:t under förlidet år till prövning i ett sammanhang upptagit åtskilliga framställningar inom hit hörande område, avseende bland annat åvägabringande av ändringar i gällande bestämmelser rörande premiering och stamboksföring av avelsvin ävensom införande av avkastningskontroll. Dessa framställningar, vilka även innefattade förslag av samma innebörd som motionernas, föranledde i överensstämmelse med av lantbruksstyrelsen i ärendet avgivet yttrande jämlikt beslut den 10 december 1926 i här berörda avseenden icke någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. I sitt berörda yttrande, varav utskottet tagit del, har lantbruksstyrelsen anfört vissa skäl, som enligt styrelsens mening talade mot utvidgning av rätten till stamboksföring. Styrelsens uttalanden synas emellertid närmast hänföra sig till framfört förslag om utsträckande av denna rätt — i förening med rätt till premiering — till alla ägare av stamboksgilla djur. Ett tillmötesgående av sådant förslag skulle enligt styrelsens mening

i vissa fall äventyra, vad som hittills vunnits eller åtminstone försvåra och fördyra verksamheten på området utan påtaglig vinst för avelsarbetet i dess helhet. Vidkommande väckt fråga om införande av avkastningskontroll av samma slag, som nu i förevarande motioner omförmäles, ställde sig lantbruksstyrelsen likaledes avvisande under erinran om den här ovan berörda, statsunderstödda verksamheten för avkastningsbedömning genom undersökning av avelssvins slaktvärde. Då således avkastningskontroll för närvarande försöksvis påginge efter olika linjer, syntes det styrelsen att med slutgiltigt ställningstagande till frågan tillsvidare borde få anstå.

De av staten hittills vidtagna åtgärderna för svinavelns höjande ha utan tvivel medfört en glädjande utveckling på ifrågavarande område. Ehuru alltså de former, staten vid denna understödsverksamhet hittills tillämpat, i stort sett visat sig lämpliga och effektiva, saknas likväl icke anledning överväga förbättringar i desamma, i den mån sådana på grund av förändrade förhållanden kunna visa sig önskvärda. Framhållas må i detta sammanhang, att huvudsyftet med denna verksamhet måste anses vara att vinna en mera allmän användning av fullgott avelsmaterial. Med hänsyn härtill torde det av motionärerna framförda önskemålet vara värt beaktande. Stamboksföringen av avelssvin är, såsom framgår av det föregående, kringgårdad med strängare bestämmelser än dem, som gälla beträffande andra avelsdjur, och detta har otvivelaktigt haft visst fog för sig. Men det synes utskottet önskvärt att, där så visar sig möjligt utan att avkall göres å kravet på kontroll, lätnader i formerna för stamboksföringen böra medgivas. De farhågor, som lantbruksstyrelsen i detta avseende uttalat, synas knappast äga berättigande i fråga om motionärernas förslag, helst som den förutsättningen skulle bibehållas, att samtliga avelsdjur inom besättningen skulle vara av beskaffenhet att kunna i stambok införas. Med denna begränsning och i betraktande av den effektiva kontroll, som får anses ligga i systemet med avkastningskontroll, synas fullt betryggande garantier mot missbruk förefinnas. Nämnda system, som i vårt land hittills endast införts i Malmöhus län, synes i övrigt böra bliva av stor betydelse vid utrönande av avelssvins värde, i vilket avseende det torde väl komplettera de ovan omförmälda av staten understödda undersökningarna rörande svinens slaktvärde.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 70 och II: 109 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utfärda bestämmelser i syfte att inom hushållningssällskaps område, där under sällskapets inseende och ledning stående avkastningskontroll å suggor genomförts, stamboksföring genom svinpremieringsnämnden må äga rum av avelsdjur tillhörande ägare,

som deltagar i ovannämnda avkastningskontroll, under förutsättning, att samtliga avelsdjur inom besättningen äro av sådan beskaffenhet, att de kunna införas i riksstamboken över avelssvin.

Stockholm den 4 mars 1927.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Nilsson i Kabbarp, Linders, Boberg, Sjöblom, Tjällgren, Gabrielsson* och *Andersson i Fältenborg*; samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson i Tånga, Johansson i Uppmälby, Sköld, Carlström, Uddenberg, Hedlund* i Häste och *Lorichs*.
